

DVA LICA PANDEMIJE – TRENDOWI NASILJA U PORODICI TOKOM I POSLIJE
COVID-19*dr Žana Vručinić, vanredni profesor⁵⁶
Univerzitet u Banjaluci
Fakultet bezbjednosnih nauka*

Apstrakt: U Republici Srpskoj je posljednjih nekoliko godina rapidno povećan broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici. Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, u periodu pandemije bolesti koju je izazvao korona virus (COVID-19) koja je trajala od marta 2020. do maja 2023., broj slučajeva nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, u odnosu na period od sedam godina ranije, je udvostručen. Rezultati regresije u okviru analize prekinutih vremenskih serija pokazuju da nagli porast nasilja u porodici, odnosno 85,9 % promjena zavisne varijable objašnjava upravo pandemija. Predviđanje u odnosu na 2024. i 2025. godinu, koje se bazira na regresionom modelu, pokazuje da vrijednost frekvencija nasilja u porodici ne opada, ali ni ne prelazi dostignuti nivo iz 2023. godine. Učinioci nasilja u porodici su uglavnom muškarci, supružnici. Kod više od polovine slučajeva, prema podacima MUP-a RS postoji umjeren rizik od nastanka novog nasilja. Sve učestalije nasilje u porodici rezultat je narušenih vrijednosti, a s obzirom na kompleksnost i štetnost posljedica, predstavlja ozbiljan društveni problem. Prepoznavanje nasilnika i nasilnih akata koje oni vrše, kao i pobijanje predrasuda u vezi sa nasilničkim ponašanjem, prvi je korak u prevenciji bez obzira da li se radi o odraslima ili djeci, žrtvama nasilja u porodici.

Ključne riječi: nasilje u porodici, COVID-19

UVOD

Vlasti širom svijeta tokom pandemije uvele su „zaključavanja” kako bi suzbile virus covid-19, ali od njegovog izbivanja, porodično nasilje se neprekidno razmnožava poput „tihe pandemije” i istrajava širom svijeta (Wake & Kandula, 2022). Nedavna studija o dugoročnim efektima pandemije COVID-19 na mentalno zdravlje (Novotný, et al., 2023) izvijestila je o znatno višim nivoima stresa, anksioznosti i simptoma depresije tokom pandemije u poređenju sa periodom prije COVID-19. Istraživanja su pokazala da su stres, ekonomski faktori, emocionalno razočaranje, loš i skučen stan i zloupotreba supstanci – alkohola i droga, glavni pokretači nasilja unutar porodica (Sacco, 2021). Dakle, nije iznenađujuće što je pandemija COVID-19 doprinijela porastu nasilja u porodici na globalnom nivou.

Gotovo jedna od tri žene doživjela je nasilje od strane intimnog partnera tokom pandemije COVID-19 (Kifle, Aychiluhm, & Anbesu, 2024). Podaci istraživanja iz mnogih regiona (Bliskog Istoka, Kine, Afrike, Palestine, Meksika, Brazila, Australije, Francuske, Njemačke i Sjedinjenih Američkih Država) (Bettinger-Lopez, & Bro, 2020), Nepala (Neupane et al., 2023), Irana (MahdaviFar, et al., 2024) ukazuju na značajno povećanje slučajeva porodičnog nasilja tokom pandemije. U drugoj meta analizi (Brink, Cullen, Beek, & Peters, 2021) utvrđeno je da je šest zemalja pokazalo porast prijave nasilja u porodici (Austrija, Belgija, Francuska, Irska, Španija i UK), dvije zemlje pad (Italija i Portugal), dvije zemlje nisu pokazale promjenu (Holandija i Švajcarska), a u odnosu na jednu zemlju promjene su bile nejasne (Njemačka). Ove varijacije mogu odražavati geografske i kulturološke razlike, različite efekte intervencija poduzetih za suzbijanje nasilja u porodici ili metodološke razlike za koje se zna da utiču na izvještavanje.

⁵⁶ zana.vrucinic@fbn.unibl.org

Nasilje u porodici ima mnogo oblika, kao što je nasilje nad djecom, muškarcima, ženama i starijima (Mahdavi, et al., 2024). U smislu odnosa učinilac-žrtva nasilje u porodici se sastoji od „nasilja intimnog partnera”, koje uključuje sadašnje i bivše supružnike, sadašnje i bivše partnere sa ili bez zajedničkog djeteta. Ova vrsta nasilja ne zahtijeva seksualnu intimnost. Može varirati u učestalosti i težini posljedica. Nasilje u porodici također uključuje „nasilje ne-intimnog partnera”, koje se odnosi na nasilje između osoba koje nisu intimni partneri, ali imaju porodičnu vezu, kao što su majka, otac/sin, kćerka ili brat/sestra. Riječ je o međugeneracijskom nasilju. Nasilje u porodici također uključuje i članove šire porodice, bilo u ulozi učinioaca ili žrtve.

Tokom pandemije, ljudi su se suočili sa strogim preventivnim mjerama, uključujući ostanak kod kuće, ograničenja kretanja i održavanje socijalne distance, što je dovelo ranjive žene i potencijalne počinitelje u okvire kućnog okruženja i do povećanja stope nasilja od intimnog partnera (Kifle, Aychiluhm, & Anbesu, 2024). Za žrtve porodičnog nasilja, posebno žene, kuća je postala opasno mjesto (Bettinger-Lopez, & Bro, 2020). Nasilje intimnog partnera odnosi se na ponašanje unutar intimnog odnosa, koje uključuje radnje fizičke agresije, seksualne prisile, psihičkog zlostavljanja i kontrolišuća ponašanja, koja se dešavaju između sadašnjih ili bivših supružnika i partnera, koji uzrokuju fizičku, seksualnu ili psihičku povredu (Sardinha, 2022).

Predrasude i neinformisanost o nasilju u porodici potpomažu, podstiču i opravdavaju nasilje i utiču na to kako će (i da li će uopšte) jedna sredina ili sama žrtva (najčešće žena) prepoznati nasilje i na njega reagovati. Pogrešne percepcije o nasilju u porodici mogu igrati važnu ulogu u kreiranju legislativa u vezi sa podrškom i zaštitom žrtava, putem (ne)prijavljivanja ovih slučajeva. Ukoliko se nasilje doživljava kao privatna stvar, a ne društveni problem, očekuje se da će prijava biti manje, odnosno tamni broj veći (Grembi, Rosso, & Barili, 2024). Podaci o broju upućenih poziva na SOS telefon i podaci o prijavljenom broju slučajeva nasilja pokazuju da se nasilje u porodici u Republici Srpskoj ne prijavljuje u dovoljnoj mjeri. Da institucije Republike Srpske teže nultom stepenu tolerancije na nasilje dokazano je i usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u 2019. godini, kao i nastavkom strateškog pristupa rješavanju problema nasilja u porodici donošenjem Strategije za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2020–2024. godine) koja je započeta izradom i primjenom Strategije za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj do 2013. godine⁵⁷, te Strategije za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2014–2019. godina)⁵⁸. Predrasude (mitovi i stereotipi) odnose se na prirodu, obim, uzroke, vrijeme i štetu od nasilja koje žrtve doživljavaju. Postoje zablude da nasilje u porodici nije ozbiljno osim ako nije fizičko, da je to tipično obostrani i/ili rodno neutralan problem, da je uzrokovano kontrolisanim faktorima kao što su zloropotreba alkohola ili droga i da se završava razdvajanjem (Koshan, 2023). Jedan od prvih koraka u okončavanju nasilja u porodici je prepoznavanje nasilnih akata, kao i razotkrivanje i stalno pobijanje ovih predrasuda (Bukvić, 2008: 104). Aktuelno istraživanje koje pokazuje rasprostranjenost, posljedice prinudne kontrole i, već „ustaljenu”, dinamiku nasilja u porodici (odnos učinilac-žrtva po pitanju pola), može opovrgnuti ove zablude.

Rezultati navedenih istraživanja u vezi sa stopom porodičnog nasilja prije/tokom pandemije su nedosljedni, tako da je ova studija imala za cilj da analizira učestalost porodičnog nasilja u Republici Srpskoj tokom desetogodišnjeg perioda (2013–2023.), kao i polnu i starosnu strukturu učinilaca porodičnog nasilja za navedeni period. Drugi cilj odnosio se na analiziranje broja učinilaca i žrtava prema polnoj i starosnoj strukturi, kao i oblika i posljedica porodičnog nasilja prema polu za period 2021–2023., analiziranje strukture (odnos učinilac-žrtva) i procjene rizika od nastanka novog nasilja. Treći cilj uključivao je istraživanje da li i u kojoj mjeri se promjene u varijabli nasilje u porodici i

⁵⁷ Usvojena na Drugoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj 7. decembra 2010. godine.

⁵⁸ Usvojena na 35. sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj 2. jula 2014. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/14).

porodičnoj zajednici mogu objasniti pojavom pandemije i, u skladu sa tim, kakav trend se očekuje kada je riječ o broju izvršenih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici tokom 2024. i 2025. godine. S obzirom na to da do sada nije bilo komparativnih istraživanja koja su se bavila analizom stope porodičnog nasilja u Republici Srpskoj u periodu prije i poslije korone, ovo istraživanje je dijelom eksplorativno.

METOD

Procedura

Autor je, u svrhu izrade naučnog rada, uputio molbu odjeljenju za analitiku MUP Republike Srpske, za dostavljanje podataka u vezi sa brojem izvršenih krivičnih djela Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, kao i podatke koji se odnose na pol i starost učinioaca, za period od 2013-2023. godine, hronološki. Pored toga, zatraženi su podaci u vezi sa KD Nasilje o porodici ili porodičnoj zajednici u skladu sa Pravilnikom o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici, za period 2021– 2023. godine.

Podaci

Podaci analizirani u radu su evidencije o nasilju u porodici koje vodi policija u smislu Pravilnika o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici.⁵⁹ S obzirom na psihološki aspekt predmeta istraživanja, predstavljen je i analiziran broj prijavljenih slučajeva nasilju u porodici, broj obavještenja upućenih centru za socijalni rad / službi socijalne zaštite, broj izvršenih procjena rizika od nastanka novog nasilja, starosnoj i polnoj strukturi lica za koja je vršena procjena rizika, broj prijavljenih učinilaca nasilja prema polu, starosnoj dobi i odnosu sa žrtvom, broj žrtava nasilja u porodici prema polu, starosnoj dobi i invaliditetu, i oblicima i posljedicama nasilja u porodici.

Metod istraživanja

U svrhu istraživanja prva dva cilja prilikom obrade podataka korišćen je statistički metod istraživanja – metod sređivanja i prikazivanja podataka – deskriptivna statistika i metod statističke analize. Kako bismo istražili treći cilj, statistički podaci u vezi sa stopom porodičnog nasilja u Republici Srpskoj tokom desetogodišnjeg perioda (2013–2023.) grupisani su u vremenske serije – nizove, prema hronologiji, nakon čega je preduzeta regresija u okviru analize prekinutih vremenskih serija u računarskom programu EXCEL.

⁵⁹ Evidencija koju vodi policija, u smislu ovog pravilnika, sadrži podatke o: 1) broju prijavljenih slučajeva nasilju u porodici, 2) broju dostavljenih izvještaja nadležnom tužilaštvu, 3) broju obavještenja upućenih centru za socijalni rad / službi socijalne zaštite, 4) broju izvršenih procjena rizika, starosnoj i polnoj strukturi lica za koja je vršena procjena rizika, 5) broju prijavljenih učinilaca nasilja prema polu, starosnoj dobi i odnosu sa žrtvom, 6) broju žrtava nasilja u porodici prema polu, starosnoj dobi i invaliditetu, 7) oblicima i posljedicama nasilja u porodici, 8) broju učinilaca nasilja u porodici lišenih slobode i sprovedenih nadležnom tužilaštvu ili sudu, 9) broju i vrsti predloženih i sprovedenih hitnih mjera zaštite, 10) broju i vrsti predloženih zaštitnih mjera, 11) broju i vrsti sprovedenih zaštitnih mjera iz nadležnosti policije, 12) broju slučajeva nasilja u porodici u kojima je učinilac posjedovao i upotrijebio oružje, 13) ostalim aktivnostima policije u vezi sa prijavljenim nasiljem u porodici (Član 6., st.1).

REZULTATI

Tabela 1.

Broj izvršenih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici za period od 2013-2023. godine

KD Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici čl. 190 KZ RS	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021. ⁶⁰	2022. ⁶¹	2023. ⁶²
Broj KD Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici	453	427	330	403	411	389	465	715	740	861	1034
Broj izvještaja o počinjenom KD podnesenih OJT	442	413	326	392	401	375	453	695	731	855	1022
Broj izvršilaca KD	463	442	343	426	440	398	478	743	771	891	1081
- muškog pola	-	414	323	402	396	378	443	691	721	827	996
- ženskog pola	-	28	20	24	44	20	35	52	50	64	85
Starosna struktura izvršilaca	463	442	343	426	440	398	478	743	771	891	1.081
do 14 godina	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
14-18	-	2	2	2	8	4	3	4	4	4	2
18-21	-	11	10	13	9	3	16	29	20	18	22
21-30	-	64	48	55	61	70	77	115	102	147	183
30-40	-	139	89	119	123	99	108	180	229	222	269
40-50	-	103	84	105	99	92	118	192	206	267	334
50-60	-	78	61	86	90	77	87	148	153	166	190
preko 60	-	45	47	46	50	53	69	74	57	67	81

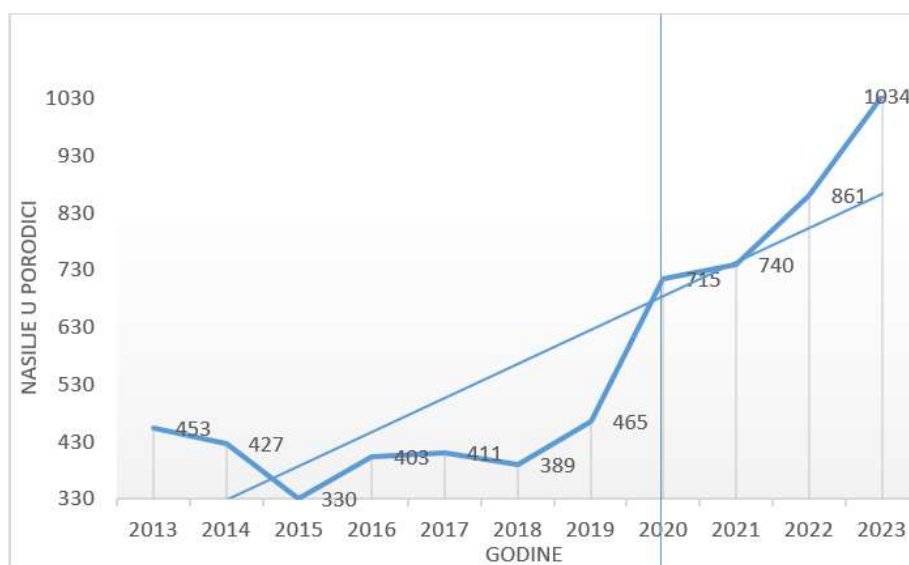
Prosječan broj registrovanih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici tokom i poslije pandemije (2020-2023.) je dvostruko veći u odnosu na prosjek za period od sedam godina ranije, sa tendencijom rasta. Samo tokom trogodišnjeg perioda (2020-2023.) registrovano je, 40%, u prosjeku, od ukupnog

⁶⁰ Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u navedenoj godini je 946.

⁶¹ Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u navedenoj godini je 1034.

⁶² Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u navedenoj godini je 1192.

broja KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, za posmatrani desetogodišnji period. Od ukupnog broja izvršilaca KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici tokom analiziranog desetogodišnjeg perioda preko 90% je muškog pola. Najveći broj izvršilaca, uglavnom muškaraca, je starosti od 20 do 60 godina (preko 80%), odnosno od 30 do 50 godina (preko 60%) (vidi tabelu 1).

Na grafikonu 1 se jasno vidi da postoji rastući deterministički trend nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, koji je u periodu od 2013 do 2019. godine bio sporiji, u odnosu na tri godine koje su uslijedile, u kojima je rast bio konstantno brži. Uočeni skok od 2020. do 2023. godine podudara se sa pojavom pandemije. Kako bismo izračunali koliki efekat pandemija ima na promjene u varijabli nasilje u porodici i porodičnoj zajednici, odnosno koji procenat varijanse ove varijable objašnjava pojava pandemije, preduzeta je regresija u okviru analize prekinutih vremenskih serija u računarskom programu EXCEL. Validnost i stabilnost cjelokupnog regresionog modela je potvrđena vrijednošću $F(1, 9) = 54,99$, $p < .001$, što pokazuje da su varijacije u zavisnoj varijabli (frekvencije nasilja u porodici i porodičnoj zajednici) rezultat uticaja nezavisne varijable – pandemije uzrokovane virusom covid 19. Vrijednost koeficijenta determinacije R^2 pokazuje da je tačnost modela 85,9 %, odnosno da je 85,9 procenata promjena varijanse zavisne varijable objašnjeno pomenutom nezavisnom varijablom, odnosno 84,4% ukoliko se uzme u obzir korigovani/prilagođeni koeficijent determinacije R^2 .⁶³ Ovakav rezultat ukazuje na dobru eksplanatornu snagu objašnjavajuće promjenljive. T-statistika je $t = 7.415$, $p < .001$, tako da možemo konstatovati da je regresioni model statistički značajan i da ova regresija postoji na nivou populacije, tj. da možemo objasniti porast nasilja u porodici i porodičnoj zajednici putem pandemije na nivou populacije, izvan ovog konkretnog uzorka.

Tabela 2.

Broj obavještenja upućenih centru za socijalni rad/službi socijalne zaštite za period 2021-2023. godine

2021	2022	2023
948	1035	1191

Shodno kontinuiranom rastu broja KD Nasilja u porodici za analizirani period, postoji i tendencija rasta broja obavještenja upućenih centru za socijalni rad / službi socijalne zaštite (vidi tabelu 2).

⁶³ S obzirom na previše optimističku procjenu stvarne vrijednosti koeficijenta determinacije u populaciji kada se izračuna na malom uzorku (relativno maloj vremenskoj seriji), naveden je korigovani/prilagođeni koeficijent determinacije R^2 jer daje bolju procjenu stvarne vrijednosti koeficijenta determinacije u populaciji.

Tabela 3.

Broj izvršenih procjena rizika za KD nasilja u porodici za period 2021-2023			
	2021	2022	2023
Nizak rizik od nastanka novog nasilja	305	247	199
Umjeren rizik od nastanka novog nasilja	525	708	850
Visok rizik od nastanka novog nasilja	79	72	129

U tabeli 3 uočava se srazmjernan odnos umjerenog i visokog intenziteta rizika od nastanka novog nasilja u porodici i proteka vremena, u smislu da pomenuti nivo rizika od nastanka novog nasilja u analiziranom periodu konstantno raste, dok je sa godinama sve manje slučajeva KD nasilja u porodici kod kojih se rizik od nastanka novog nasilja procjenjuje kao nizak, dakle u ovom slučaju postoji obrnuto srazmeran odnos.

Tabela 4.

Starosna i polna struktura lica za koje je vršena procjena rizika za period 2021-2023. godine

Statistika i politika sigurnosti lica za koje je vršena procjena rizika za period 2021-2023. godine															
	2021					2022					2023				
	< 18		18 +		Ukupno	< 18		18 +		Ukupno	< 18		18 +		Ukupno
	M	Ž	M	Ž		M	Ž	M	Ž		M	Ž			
Broj lica za koje je vršena proc. rizika	10	3	842	64	919	5	4	940	87	1036	11		1078	102	1191
Broj žrtava obuhvaćenih procjenom rizika	16	20	52	190	278	72	95	223	828	1218	101	107	290	931	1429

Shodno povećanju broja KD Nasilja u porodici za posmatrani period, u tabeli 4 može se primijetiti i tendencija rasta broja učinilaca/žrtava za koje je vršena procjena rizika. Preko 90% lica za koje je vršena procjena rizika su osobe muškog pola, starije od 18 godina. Osamdeset pet žrtava, u prosjeku, obuhvaćenih procjenom rizika, u posmatranom periodu, osobe starije od 18 godina, bez obzira na pol, dok su šezdeset pet posto žrtava obuhvaćenih procjenom rizika, u posmatranom periodu, osobe ženskog pola, starije od 18 godina.

Tabela 5.

Prijavljeni učinioci nasilja u porodici prema polu i starosnoj dobi za period 2021-2023. godine

Starosna grupa	2021						2022						2023					
					Ukupno	Od toga, povratnici učinioci ⁶⁴					Ukupno	Od toga, povratnici učinioci					Ukupno	Od toga, povratnici učinioci
	M	Ž					M	Ž					M	Ž				
14-18	5	2	7		0		3	4	7		0		2		2		1	1
18-21	20	2	22	5	5		21	2	23	3	3		22	2	24	3		3
21-30	114	13	127	36	37	1	144	16	160	41	42	1	176	21	197	49	3	52
30-40	265	28	293	81	81		245	33	278	73	75	2	300	31	331	89	2	91
40-50	245	21	266	54	58	4	295	19	314	73	74	1	331	34	365	94	3	97
50-65	191	10	201	48	51	3	190	15	205	37	42	5	211	20	231	57	2	59
65-75	56	2	58	11	11		64	6	70	12	12		83	5	88	13		13
preko 75	8		8	1	1		12		12	2	2		12		12	2		2
Ukupno	904	78	982	236	244	8	974	95	1069	241	250	9	1137	113	1250	308	10	318

⁶⁴ Broj povratnika učinilaca treba da bude sadržan u ukupnom broju učinilaca nasilja u porodici

Preko 80% prijavljenih učinilaca nasilja u porodici tokom posmatranog trogodišnjeg perioda su muškarci koji pripadaju dobnoj skupini od 21 do 65 godina, dok se u grupu od 30 do 50 godina starosti prijavljenih učinilaca nasilja u porodici ubraja, 50% muškaraca, u prosjeku. Preko 95% prijavljenih povratnika učinilaca nasilja u porodici za posmatrani period su muškarci, dok se u grupu od 30 do 50 godina starosti prijavljenih povratnika, učinilaca nasilja u porodici, ubraja, 55% muškaraca, u prosjeku. Broj počinitelja/povratnika učinilaca nasilja u porodici za posmatrani period konstantno raste (vidi tabelu 5).

Tabela 6.
Broj prijavljenih učinilaca nasilja u porodici prema odnosu sa žrtvom (u kome je prvo navedeni učinilac, a drugo navedeni žrtva) za period 2021-2023. godine

	2021	2022	2023
Odnos učinilac – žrtva			
Suprug – supruga	441	445	510
Vanbračni partner – vanbračna partnerka	111	126	127
Bivši partner – bivša partnerka	73	80	112
Otac – sin	80	96	134
Sin – otac	76	69	115
Otac – kći	67	100	111
Sin – majka	78	86	108
Brat – brat	26	39	56
Supruga – suprug; Vanbračna partnerka – vanbračni partner; Bivša partnerka – bivši partner; Lica koja su međusobno bila ili su još uvijek u emotivnoj ili intimnoj vezi, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom; Sin < 18 – otac; Kći – otac; Kći < 18 – otac; Majka – sin; Sin < 18 – majka; Majka – kći; Kći – majka; Kći < 18 – majka; Brat – sestra; Sestra – sestra; Sestra – brat; Očuh – pastorak/pastorka; Pastorak/pastorka – očuh; Maćeha – pastorak/pastorka; Pastorak/pastorka – maćeha; Svekar/svekrva – snaha; Snaha – svekar/svekrva; Punac/punica – zet; Zet – punac/punica; Emotivni ili intimni partner/partnerka. ⁶⁵	144	184	200
Neko drugi	56	42	60
Ukupno	1152	1267	1533

Od 33 navedene kategorije prijavljenih učinilaca nasilja u porodici oba pola, predočene u tabeli 6, preko 50 % prijavljenih učinilaca nasilja u porodici za posmatrani period pandemije čine muškarci, supružnici, vanbračni partneri i bivši partneri. Shodno tome, isti broj žrtava nasilja u porodici čine žene, supruge, vanbračne partnerke i bivše partnerke. Akteri trećine prijavljenih nasilja u porodici čine članovi primarne porodice muškog pola – očevi i sinovi. Uključujući sve kategorije učinilaca nasilja u porodici ženskog pola zajedno (12 kategorija), izuzimajući kategoriju „neko drugi”, žene čine između 6% i 7% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca nasilja u porodici (vidi tabelu 6).

Tabela 7.
Broj žrtava nasilja u porodici prema polu, starosnoj dobi i invaliditetu za period 2021-2023. godine

	2021			2022			2023		
	Od toga, lica za invaliditetom ⁶⁶			Od toga, lica za invaliditetom			Od toga, lica za invaliditetom		
Starosna grupa	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
0-4	4	8	12	0	0	0	25	21	46
4-7	5	3	8	0	5	5	14	11	25
7-10	12	18	30	0	9	9	15	16	31

⁶⁵ Kategorije koje, u prosjeku, pojedinačno obuhvataju ispod 1% od ukupnog broja slučajeva nasilja u porodici su grupisane

⁶⁶ Broj žrtava koja su lica sa invaliditetom treba da bude sadržan u ukupnom broju žrtava

10-14	12	15	27		0	27	28	55	3	3	32	22	54		0
14-18	14	16	30		0	22	40	62		0	32	50	82		0
18-21	11	26	37		0	12	31	43		0	11	34	45		0
21-30	30	133	163	2	1	3	41	138	179	0	32	186	218		0
30-40	40	225	265		0		32	235	267	2	2	48	245	293	1
40-50	44	193	237		0		43	213	256	1	1	59	234	293	0
50-65	60	145	205	1	2	3	58	146	204	1	1	87	167	254	2
65-75	46	86	132		0		33	75	108	1	1	54	87	141	2
preko 75			0		0		11	16	27		0	12	25	37	0
Ukupno	278	868	1146	3	3	6	304	952	1256	5	3	8	421	1098	1519

Od ukupnog broja žrtava nasilja u porodici tokom perioda pandemije, sedamdeset četiri posto, u prosjeku, činile su žene. Shodno tome, žene su činile gotovo 60 % žrtava nasilja u porodici tokom posmatranog perioda, računajući samo starosnu grupu od 21 do 65 godina. U tabeli 7 takođe se može se uočiti da su, u istom periodu, muškarci svih starosnih grupa činili, 25%, u prosjeku, žrtava nasilja u porodici. Shodno broju počinilaca/povratnika nasilja u porodici za posmatrani period, uočava se i trend rasta žrtava nasilja u porodici. S obzirom na nesposobnost, odnosno ograničenu sposobnost predočavanja psihofizičkog iskustva osoba koje pripadaju starosnoj grupi od 0 do 4 godine, odnosno osoba sa invaliditetom različitog stepena, pretpostavlja se da je tamni broj žrtava nasilja u porodici u ovim kategorijama nekoliko puta veći u odnosu na tamni broj žrtava iz ostalih kategorija (vidi tabelu 7).

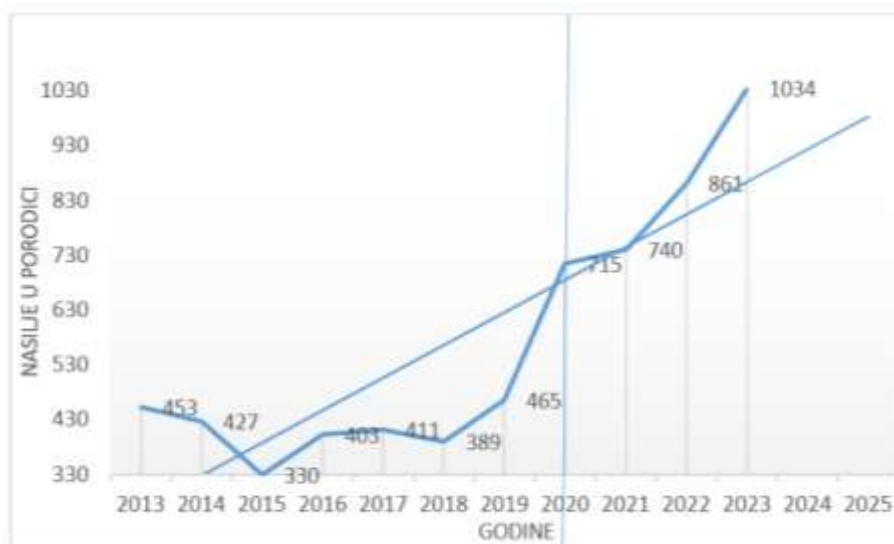
Tabela 8.

Oblik i posljedica nasilja u porodici prema polu žrtve za period 2021-2023. godine

Oblik nasilja u porodici	2021			2022			2023		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
Ugrožavanje spokojstva	20	72	92	21	81	102	38	91	129
Psihičko nasilje	95	293	388	116	355	471	182	447	629
Fizičko nasilje	149	481	630	145	494	639	198	553	751
Seksualno nasilje		2	2		3	3			0
Ekonomsko nasilje		3	3	2	4	6	1	6	7
Drugi oblici nasilja u porodici	21	47	68	30	62	92	25	63	88
Ukupno	285	898	1183	314	999	1313	444	1160	1604
Posljedica nasilja u porodici						Ukupno			Ukupno
Smrt			0	1	1	2			0
Teška tjelesna povreda	6	6	12	5	7	12	3	6	9
Tjelesna povreda	108	366	474	100	372	472	155	432	587
Silovanje			0		1	1			0
Obljuba sa djetetom mlađim od 15 godina			0			0			0
Polna zloupotreba djeteta starijeg od 15 godina			0			0			0
Rodoskrvljenje			0			0			0
Izazivanje opšte opasnosti	1	3	4		3	3		1	1
Ostalo	165	492	657	204	609	813	285	712	997
Ukupno	280	867	1147	310	993	1303	443	1151	1594

Od ukupnog broja žrtava nasilja u porodici, tokom pandemije, 74%, u prosjeku, činile su žene. Psihičko i fizičko nasilje u porodici je bilo zastupljeno kod 63 % žena, u prosjeku, dok je 22 % muškaraca, u prosjeku, trpilo pomenute oblike nasilja u porodici (vidi tabelu 8). Ostali oblici nasilja u

porodici (ugrožavanje spokojsva, seksualno nasilje, ekonomsko nasilje, drugi oblici nasilja u porodici) tokom perioda pandemije, bili su zastupljeni kod, u prosjeku, 10 % žena žrtava nasilja u porodici, odnosno kod 4% muškaraca, u prosjeku. Kada je riječ o posljedicama nasilja u porodici prema polu žrtve, može se uočiti da je tjelesna povreda, ne računajući kategoriju „ostalo”, bez obzira na pol, najčešće zastupljena, i to kod 39%, u prosjeku, žena žrtava nasilja u porodici, odnosno kod 35%, u prosjeku, muškaraca.

Na grafikonu 2, na osnovu predviđanja koje se bazira na regresionom modelu, predstavljene su očekivane vrijednosti frekvencija nasilja u porodici (pod uslovom da se trend iz prošlosti nastavlja i u budućnosti). Na osnovu podataka iz prošlosti, može se očekivati sličan, rastući, trend kada je riječ o broju izvršenih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici (vrijednost frekvencija ne opada, ali ni ne prelazi dostignuti nivo), barem u odnosu na naredne dvije godine.

DISKUSIJA

Cilj aktuelnog istraživanja je bio da se analizira stopa porodičnog nasilja u Republici Srpskoj tokom desetogodišnjeg perioda (2013–2023.), kao i polna i starosna struktura učinilaca porodičnog nasilja za navedeni period. Drugi cilj odnosio se na analiziranje broja učinilaca i žrtava prema polnoj i starosnoj strukturi, kao i na analiziranje oblika i posljedica porodičnog nasilja prema polu za period 2021–2023., analiziranje strukture (odnos učinilac-žrtva) i procjene rizika od nastanka novog nasilja. Treći cilj uključivao je istraživanje koliki efekat pandemija ima na promjene u varijabli nasilje u porodici i porodičnoj zajednici, odnosno koji procenat varijanse ove varijable objašnjava pojava pandemije i, u skladu sa tim, kakav trend se očekuje kada je riječ o broju izvršenih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici tokom 2024. i 2025. godine.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da je prosječan broj registrovanih KD Nasilja u porodici i porodičnoj zajednici tokom i poslije pandemije (2020–2023.) dvostruko veći u odnosu na prosjek za period od sedam godina ranije, sa tendencijom rasta. Rezultati mnogih istraživanja širom svijeta pomenutih u uvodnom dijelu (Bettinger-Lopez, & Bro, 2020; Neupane et al., 2023; Mahdavifar, et al., 2024; Brink, Cullen, Beek, & Peters, 2021) potvrđuju značajno povećanje slučajeva porodičnog nasilja tokom pandemije. Najveći broj izvršilaca (preko 90%) su muškarci starosti od 30 do 50 godina (preko 60%). Slično kao i u periodu od sedam godina ranije, preko 80% prijavljenih učinilaca nasilja u porodici tokom i poslije pandemije (2020–2023.) su muškarci starosti od 30 do 50 godina (oko 50% muškaraca, u prosjeku). Preko 95% prijavljenih povratnika učinilaca nasilja u porodici za posmatrani period su muškarci, najčešće starosti od 30 do 50 godina starosti (oko 55% muškaraca, u prosjeku). Od ukupnog broja žrtava nasilja u porodici tokom perioda pandemije, sedamdeset četiri posto, u prosjeku, činile su žene. Gotovo 50 % žena žrtava nasilja u porodici tokom posmatranog perioda ubrajaju se u

starosnu grupu od 30 do 50 godina, slično kao i učiniooci. Nalazi istraživanja (Gebrewahd, Gebremeskel, & Tadesse, 2020) ukazuju da su faktori povezani sa nasiljem u porodici nad ženama i djecom tokom pandemije starost ispod 30 godina (uglavnom domaćice) i starost muža između 31 i 40 godina.

Shodno broju počinitelaca/povratnika nasilja u porodici za posmatrani period, uočava se i trend rasta žrtava nasilja u porodici. Budući da su djeca (uzrast do 14 godina), prema evidencijama MUP, bez obzira na pol, činila nešto manje od 2% od ukupnog broja žrtava, pretpostavlja se da je ovaj broj nekoliko puta veći. Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici koji propisuje da je dijete žrtva i ukoliko je bilo prisutno prilikom vršenja nasilja prema drugom članu porodice, iako radnje nasilja nisu preduzete prema njemu, potrebno je insistirati na prepoznavanju i evidentiranju ove djece kao žrtava nasilja u porodici. Prema nalazima istraživanja djeca direktno svjedoče u čak 85% napada (Brookoff, et al., 1997). Prisustvo djece u kući posebno je pojačano zatvaranjem škola širom zemlje tokom pandemije.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti žrtvama porodičnog nasilja uzrasta od 0 do 4 godine, odnosno žrtvama, osobama sa invaliditetom različitog stepena, s obzirom na nesposobnost, odnosno ograničenu sposobnost predočavanja psihofizičkog iskustva. S tim u vezi, pretpostavlja se da je tamni broj žrtava nasilja u porodici u ovim kategorijama nekoliko puta veći u odnosu na tamni broj žrtava iz ostalih kategorija. Takođe, u prethodnom periodu posebno je primjetan blagi porast broja slučajeva nasilja nad starijim licima, te je u skladu sa Strategijom za unapređenje položaja starih lica za period od 2019. do 2028. godine potrebno kreirati posebne programe zaštite, pomoći i podrške starim licima žrtvama nasilja u porodici. Fizičko nasilje, kao najčešći oblik nasilja u porodici, pretrpjelo je oko 50 % žena, dok je fizičko i psihičko nasilje ukupno, bilo zastupljeno kod 63 % žena. Kod 22 % muškaraca, u prosjeku, bila su zastupljena oba oblika nasilja u porodici. Ostali oblici nasilja u porodici (ugrožavanje spokojstva, seksualno nasilje, ekonomsko nasilje, drugi oblici nasilja u porodici) tokom perioda pandemije, bili su zastupljeni kod, u prosjeku, 10 % žena žrtava nasilja u porodici, odnosno kod 4% muškaraca, u prosjeku. U jednoj meta-analizi u kojoj je bilo uključeno 14 studija (Kifle, Aychiluhm, & Anbesu, 2024) prevalencija kontrolišućeg nasilja sa kojim se suočavaju žene sa intimnim partnerima tokom pandemije tokom pandemije u jednoj studiji iznosila je 54%, prevalencija verbalnog nasilja – u dvije studije iznosila je 53%, prevalencija emocionalnog nasilja – u 13 studija iznosila je 25%, prevalencija ekonomskog nasilja – u dvije studije iznosila je 17%, prevalencija seksualnog nasilja – u 14 studija iznosila je 14%, dok je prevalencija fizičkog nasilja – u 14 studija iznosila 14%. Alarmantan je podatak da je upravo fizičko nasilje najzastupljeniji oblik nasilja u porodici u Republici Srpskoj. Kada je riječ o posljedicama nasilja u porodici prema polu žrtve, shodno učestalosti fizičkog nasilja, može se uočiti da je tjelesna povreda, ne računajući kategoriju „ostalo”, bez obzira na pol, najčešće zastupljena, i to kod 39%, u prosjeku, žena žrtava nasilja u porodici, odnosno kod 35%, u prosjeku, muškaraca. Podatak da se oko 60% posljedica nasilja u porodici ubraja u kategoriju „ostalo” ukazuje na potrebu da se, u saradnji sa subjektima zaštite, posebno analiziraju ove posljedice, kakva je njihova priroda, intenzitet i težina po psihofizičko funkcionisanje žrtve, te da li je potrebno osmisliti i planirati posebne mjere zaštite žrtve kako bi se redukovale te posljedice.

Kada je riječ o odnosu učinilac-žrtva analizirani podaci u Republici Srpskoj ukazuju na to da preko 50 % prijavljenih učinilaca nasilja u porodici za posmatrani period pandemije čine muškarci, supružnici, vanbračni partneri i bivši partneri, što je alarmantan procenat u poređenju sa rezultatima globalnim istraživanja. U pomenutoj meta-analizi (Kifle, Aychiluhm, & Anbesu, 2024) ukupna prevalencija nasilja od strane intimnog partnera iznosila je 31%, u prosjeku (u regijama u razvoju – 33, 95%, odnosno 14,95% u razvijenim regionima). Analiza podgrupa po zemljama pokazala je da je Uganda imala najveću prevalenciju nasilja od strane intimnog partnera tokom perioda pandemije – 68%, a najnižu u SAD, 10%. Međutim, moguće je da je iskustvo muškaraca u vezi sa nasiljem od strane intimnog partnera možda nedovoljno prijavljeno, a to se može pripisati društvenim i kulturnim kontekstima u kojima su se pojavili i pogoršani strogim ograničenjima zabrane tokom pandemije COVID-19. U prilog ovome govore i nalazi drugih istraživanja (Ononokpono, & Uzobo, 2024).

Akteri trećine prijavljenih nasilja u porodici čine članovi primarne porodice muškog pola – očevi i sinovi. Uključujući sve kategorije učinilaca nasilja u porodici ženskog pola zajedno (supruge,

vanbračne/bivše partnerke, majke, kćerke, (i maloljetne kćerke), sestre, maćeha, svekrve, snahe, punice i emotivne partnerke), izuzimajući kategoriju „neko drugi”, žene čine između 6% i 7% od ukupnog broja prijavljenih učinilaca nasilja u porodici. Posebno zabrinjava podatak da je u posmatranom periodu pandemije u 75% slučajeva nasilja u porodici (u prosjeku), procijenjen umjeren, odnosno visok rizik od nastanka novog nasilja, sa tendencijom rasta. Zakonom je predviđena obaveza nadležnog policijskog službenika da uz izvještaj nadležnom javnom tužiocu o izvršenom nasilju, dostavi i procjenu rizika. Procjena rizika se vrši po svakoj prijavi nasilja u porodici, pri čemu se naročito uzimaju u obzir obavještenja o tome: da li je učinilac ranije ili neposredno prije procjene rizika učinio nasilje u porodici ili neki drugi vid nasilja i da li je spreman da ga ponovi; da li je prijetio ubistvom ili samoubistvom; da li posjeduje oružje; da li je mentalno bolestan ili zlopotrebljava psihoaktivne supstance; da li postoji sukob oko starateljstva nad djetetom ili oko načina održavanja ličnog kontakta djeteta i roditelja koji je učinilac; da li je učiniocu izrečena hitna mjera ili mjera zaštite od nasilja u porodici; da li žrtva doživljava strah i kako ona procjenjuje rizik od ponavljanja nasilja, kao i druge činjenice i okolnosti od značaja za procjenu rizika (član 12a).

Prema nalazima istraživanja ustanovljeno je da pandemija bolesti koju je izazvao korona virus (COVID-19) koja je trajala od marta 2020. do maja 2023. objašnjava 85,9 % odnosno 84,4% promjena varijanse zavisne varijable nasilje u porodici i porodičnoj zajednici, odnosno rastući deterministički trend. Budući istraživači mogli bi objasniti koji još faktori, odnosno stres, ekonomski faktori, emocionalno razočaranje, loš i skućen stan i zlopotreba supstanci – alkohola i droga (Sacco, 2021), mogu objasniti nasilje unutar porodica, kao njegovi glavni pokretači. Pored ovih, u istraživanjima se kao faktori povezani sa pandemijom navode depresija, uznemirenost, nesanica, strah od zaraze i anksioznost (Wake, & Kandula, 2022), te ih je takođe, kao potencijalne faktore nasilja u porodici, potrebno dovesti u vezu. Zabrinjavajuće je da učestalost nasilja u porodici, na osnovu predviđanja koje se bazira na regresionom modelu (pod uslovom da se trend iz prošlosti nastavlja i u budućnosti), ne jenjava u smislu da vrijednost frekvencija ne opada, ali ni ne prelazi dostignuti nivo, barem u odnosu na naredne dvije godine (2024. i 2025.).

Nalazi aktuelnog istraživanja mogu doprinijeti teorijskom fundusu znanja u vezi sa porodičnim nasiljem u porodici tokom pandemije COVID-19. Vjerujemo da dobijeni rezultati istraživanja mogu biti od koristi donosiocima Strategije za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske. Pažnja posvećena različitim kategorijama u vezi sa odnosom počinilac – žrtva, koje omogućavaju da se jasno identifikuju i u analizu uključe ne samo slučajevi nasilja od intimnog partnera je značajna za ovo istraživanje. S obzirom na to da je Pravilnik o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici donesen tek 2021. godine, nismo mogli komparirati pomenute podatke za period prije/poslije pandemije, što smatramo nedostatkom ovog istraživanja.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Ukoliko izuzmemo vojsku za vrijeme rata, porodica je društvena institucija sa najviše nasilja (Nikolić-Ristanović, 2000: 17). Iako se nasilje u porodici tradicionalno smatra privatnom stvari, činjenice ukazuju da je to ozbiljan javnozdravstveni problem, pored pušenja, zlopotrebe alkohola i droga i AIDS (Ajduković, Pavleković, 2000:23). U budućnosti je ključno da države podrže razvoj alternativnih mehanizama prijave nasilja u porodici i porodičnoj zajednici, ojačaju kapacitete sektora bezbjednosti i pravde, održe vitalne usluge seksualnog i reproduktivnog zdravlja, gde se često identifikuju i podržavaju žrtve porodičnog i seksualnog nasilja i finansiraju mjere ekonomske sigurnosti za žrtve nasilja. Takođe, potrebno je pojačati saradnju svih subjekata zaštite i razmotriti eventualno uvođenje novih mehanizama saradnje kada su u pitanju djeca žrtve nasilja u porodici, kako ni jedno djelo nasilja prema djeci ne bi ostalo nekažnjeno, a posebno kako bi se unaprijedio operativni rad i saradnja svih društvenih partnera uključenih u brigu o djeci. Iako je broj žena, žrtava nasilja u porodici mnogo veći, važno je napomenuti da je broj muškaraca koji pretrpe teške ozljede od svojih partnerica dovoljno značajan da se diskusije u vezi sa nasiljem u porodici odmaknu od rodne podjele, otvarajući razgovore o promovisanju nulte tolerancije na nasilje u porodici i za muškarce i za žene. Kako bi se posljedice od nasilja u porodici svele na minimum neophodno je na vrijeme reagovati i

planirati aktivnosti za slučaj vanrednih/kriznih situacija. Rezultati istraživanja, u smislu Strategije za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2020–2024. godine), ukazuju na potrebu za jačanjem podrške i odgovora na potrebe žrtava od nasilja u porodici tokom vanrednih/kriznih situacija.

Literatura:

- Ajduković, M., Pavleković, G. (2000). *Nasilje nad ženom u obitelji*. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć Zagreb.
- Bettinger-Lopez, C., & Bro, A. (2020). A Double Pandemic: Domestic Violence in the Age of COVID-19. *Law, prevention, protection, enforcement, treatment, health* 25(5), 85 – 100.
- Brink, J., Cullen, P., Beek, K., & Peters, S. A. E. (2021). Intimate partner violence during the COVID-19 pandemic in Western and Southern European countries. *Eur J Public Health* 31, 1058–63. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab093>
- Brookoff, D., O'Brien, K., Cook, C. S., Thompson, T. D., & Williams, C. (1997). Characteristics of participants in domestic violence: Assessment at the scene of domestic assault: The journal of the american medical association. *Jama*, 277(17), 1369–73. [doi:https://doi.org/10.1001/jama.1997.03540410047029](https://doi.org/10.1001/jama.1997.03540410047029)
- Gebrewahd, G.T., Gebremeskel, G.G., & Tadesse, D.B. (2020). Intimate partner violence against reproductive age women during COVID-19 pandemic in northern Ethiopia 2020: a community-based cross-sectional study. *Reproductive Health*, 17(1), 1 – 8.
- Grembi, V., Rosso, A. C., & Barili, E. (2024). Domestic violence perception and gender stereotypes. *Journal of Population Economics* 37, 1–32. <https://doi.org/10.1007/s00148-024-00986-0>
- Kifle, M. E., Aychiluhm, S. B., & Anbesu, E. W. (2024). Global prevalence of intimate partner violence during the COVID-19 pandemic among women: systematic review and meta-analysis. *BMC Women's Health*, 24, 1–14.
- Koshan, J. (2023). Challenging myths and stereotypes in domestic violence cases. *Canadian Journal of Family Law*, 35(1), 33–81. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/challenging-myths-stereotypes-domestic-violence/docview/2824080442/se-2>
- Mahdavifar, N., Kalan, F. K., Hiteh, M., Mohammadian, M., Abbasian, A., Vafi, S. F., Khosrorad, R., & Salehiniya, H. (2024.) COVID- 19 pandemic and the prevalence of domestic violence against Iranian married women. *Neuropsychopharmacol Rep*. 44, 51–59. <https://doi.org/10.1002/npr2.12375>
- Neupane, B., Bogati, S., Mahaju, S., Poudel, A., Pokharel, S., Kafle, N., Nepal, S., Sapkota, R., Shrestha, S., Tuitui, R. L., & Sagtani, R. A. (2023). Intimate partner violence against married women of reproductive age in Nepal during the COVID-19 pandemic. *Heliyon*, 9(9), <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e20117>
- Nikolić-Ristanović, V. (Ur.) (2002). *Porodično nasilje u Srbiji*. Beograd: Viktimološko društvo Srbije i Prometej.
- Novotný, J. S., Juan Pablo Gonzalez-Rivas, Kunzová, Š., Skladaná, M., Pospíšilová, A., Polcrová, A., Vassilaki, M., Jose Ramon Medina-Inojosa, Lopez-Jimenez, F., Geda, Y. E., & Stokin, G. B. (2023). The long-term effects of consecutive COVID-19 waves on mental health. *BJPsych Open*, 10(1) <https://doi.org/10.1192/bjo.2023.620>
- Ononokpono, D.N. & Uzobo, E. (2024). Gender symmetry: A systematic review of men's experiences of intimate partner violence during COVID-19 pandemic lockdown. *International Journal of Population Studies*, 10(1), 34–44.
- Pravilnik o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/21)
- Sacco, M.A., Caputo, F., Ricci, P., Sicilia, F., De Aloe, L., Bonetta, C. F., Cordasco, F., Scalise, C., Cacciatore, G., Zibetti, A., Gratteri, S., & Aquila, I. (2020). The Impact of the Covid-19 Pandemic on Domestic Violence: The Dark Side of Home Isolation during Quarantine. *Medico-Legal Journal.*, 88, 71–73.
- Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Stöckl, H., Meyer, S. R., & García-Moreno, C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *Lancet* 399, 803–13. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)02664-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02664-7).
- Strategija za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2014–2019. godina) „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/14.
- Vlada Republike Srpske. (2020). *Strategija za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske (2020-2024)*. Banja Luka: Vlada Republike Srpske.
- Wake, A. D. & Kandula, U. R. (2022). The global prevalence and its associated factors toward domestic violence against women and children during COVID-19 pandemic—“The shadow pandemic”: A review of cross-sectional studies. *Women's Health* 18, 1–13.
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 102/2012, 108/2013, 82/2015 i 84/2019).

TWO FACES OF PANDEMIC – TRENDS OF DOMESTIC VIOLENCE DURING AND AFTER COVID-19

PhD Zana Vrucinic, Associate Professor⁶⁷
University of Banja Luka
Faculty of Security Studies

Abstract: In the Republic of Srpska, in recent years, there has been a rapid increase in reported cases of domestic violence. According to the data from the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska, during the pandemic caused by the coronavirus (COVID-19) that lasted from March 2020 to May 2023, the number of cases of domestic violence within families and communities doubled compared to seven years earlier. Regression analysis of interrupted time series shows that the sudden increase in domestic violence, specifically 85.9% of the changes in the dependent variable, is explained by the pandemic. Predictions for 2024 and 2025, based on the regression model, show that the frequency of domestic violence does not decrease, but also does not exceed the level reached in 2023. Perpetrators of domestic violence are mostly male spouses. In more than half of the cases, according to the data from the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska, there is a moderate risk of new violence occurring. The increasing domestic violence is a result of disrupted values, and due to its complexity and harmful consequences, it represents a serious social problem. Recognizing perpetrators and the violent acts they commit, as well as challenging prejudices regarding violent behavior, is the first step in prevention, whether it involves adults or children, victims of domestic violence.

Key words: domestic violence, COVID-19.

⁶⁷ zana.vrucinic@fbn.unibl.org